

Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
Journal Of Turkish Language and Literature Studies in Balkans
Cilt 1/Sayı 1/Kış 2019 - Volume 1/issue 1/Winter 2019
Editör Mektubu / Letter from the Editor

Saygıdeğer Okuyucu,

Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi'nin ilk sayısı ile sizleri selamlıyor olmanın heyecanı içindeyiz. Dergimizin bilim kurulu üyesi olan ve Balkanlarda Türk kültürü ile ilgili birçok önemli çalışmaya imza atan değerli büyüğümüz sayın Prof. Dr. Mustafa İSEN Hocamız, dergimizin takdim yazısını kaleme alarak bizleri onurlandırmıştır. Sizleri söz konusu satırlar ile baş başa bırakıyoruz:

“Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan bir yarımada olan Balkanlar, erken dönemlerden beri Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerden biridir. V. yüzyılda başlayan ve günümüze kadar devam eden Balkan halkları ile Türkler arasındaki ilişkinin ağırlık noktasını Osmanlılar dönemi oluşturur. Gazi Süleyman Paşa'nın 1350'li yıllarda Gelibolu'ya geçişi ile başlayan süreç, Batı Trakya'nın fethiyle (1361) devam eder. Ama bölge için asıl kalıcı Türk etkisi, I. Murat'ın Kosova zaferi (1389) ile sağlanır. Kanuni dönemine kadar devam eden fetihlerle bölge büyük oranda Türk yönetiminin eline geçer.

Bu uzun soluklu Türk yönetimi devresinde (1354-1912), özellikle de istikrarlı dönemde (1389-1699), Balkanlar'da her alanda büyük gelişmeler olur. Önce, Osmanlı'nın ilk dönem aydınlarının görev yerleri olan Gelibolu, Malkara, Edirne, Dimetoka, Serez, Vardar Yenicesi, Filibe, Üsküp gibi şehirlerde kurulan medrese, tekke ve zaviyelerle entelektüel ortam teşekkül etmeye; buralara sancak beyi, müderris, kadı, asker, kâtip veya tasavvuf erbabı olarak gelen kişilerce bilim ve kültür hayatı ilk ürünlerini vermeye başlar. Zamanla bu bölgede doğan Türkler veya İslamiyeti kabul eden Boşnak, Arnavut, Pomak, Torbeş asıllı Müslümanlar da eserlerini Türkçe yayımlamaya başlarlar. Bu yüzden Orta Asya veya Anadolu'dan farklı olarak, bu bölgede yazılı edebiyat sözlü edebiyat üzerinde yükselmez; yazılı edebiyat sözlü edebiyatla birlikte gelişir hatta ona takaddüm eder.

Balkanlarda başka bölgelerden farklı olarak üzerinde durulması gereken bir başka husus da, kitleler hâlinde Müslüman olan Boşnak, Arnavut, Torbeş ve Pomak gibi unsurların bu özelliklerinden dolayı dil, kültür ve sanatlarında ortaya çıkan değişimlerdir. Bu topluluklar, din değiştirmelerinin ardından, günlük konuşma dilindeki alıntılarının yanında Mevlid gibi dinî metinleri Türkçe veya kendi dillerine çeviri yoluyla hayatlarına dahil ederler. Böylece bölgede Türkçe olmayan ama bu dil ve kültürden önemli ölçüde etkilenen bir edebiyat meydana gelir. Yine bu etkinin uzantısı olarak, kendi dillerinde fakat Arap harfleriyle yazılan eserler kaleme alınır.

Balkanlarda bölgeden yetişen yazarların ilk eserlerine, erken sayılabacak bir evrede, II. Murat (sal. 1421-1451) ve Fatih Sultan Mehmet dönemlerinde (sal. 1451-1481) rastlanır. XVI. yüzyıl başlarından itibaren ise, başka alanlar gibi Osmanlı edebiyat kadrosunun önemli bir bölümü Balkanlardan yetişmeye başlar. Tezkirelerin verdikleri bilgilere göre, Osmanlı şair kadrosunun üçte bire yakın bölümü Balkan şehirlerinde doğup büyümüşlerdir. Tanzimat'tan sonra hatta yakın dönemlerde de Rumeli, Türkçe eserler yazan kişileri yetiştirmeye, Türkiye'ye göç eden yazarlarla da Türk kültür hayatına katkıda bulunmaya devam eder.

Balkanlarda Türk edebiyatının gelişiminde basın kuruluşlarının da önemli payı bulunmaktadır. XIX. yüzyılda Avrupa'dan alınan basın kurumu, ilk örneklerini Balkan şehirlerinde vermiştir. Üsküp, Kosova, Bulgaristan ve Batı Trakya bu bakımdan önemli bölgelerdir. Özellikle Selanik, Türk basın tarihi açısından önemli bir şehirdir. Benzer biçimde Romanya'da da çok sayıda Türkçe basın organı görülmüştür.

Filoloji yanında mimarlık, iktisat, şehircilik, askerlik ve siyaset alanında bu uzun tarih boyunca bölgede yer alan Türk etkisi çok ciddi boyutlardır. Dili, bu anlamda yaşanan hayatın bir yansıması olarak değerlendirecek olursak, Balkan halklarının dillerine girmiş yedi bin civarındaki Türkçe kelime, etkinin

Editör Mektubu/ Letter from the Editor

boyutlarını gösterir. Nitekim bölge ülkelerinin her biri yıllardan beri bu birikimin kendi millî tarihleri açısından değerlendirmesini yapmış ve bu amaçla Balkan Araştırma Merkezleri gibi resmî kurumlar oluşturmuşlar, buralarda uzmanlar istihdam etmişlerdir. Ülkemizde bu faaliyet biraz geç başlamış olmakla birlikte değişik üniversitelerin, bazı sivil toplum kuruluşlarının, hatta TİKA ve Yurt Dışı Türkler Başkanlığı'nın çabalarıyla önemli mesafeler alınmaktadır.

Artan bu çalışmaların Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili yayınlarına cevap vermek üzere BALTED (Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi) adı altında bilimsel bir dergi çıkarmak istiyoruz. Diliyoruz ki en kısa zamanda uluslararası statüye kavuşacak olan bu hakemli yayınlı uzun yıllar ülkemize ve bölgeye katkıda bulunacak çalışmalar gerçekleştirilelim. Balkan Türkleri ve Edebiyatları, Türk Dünyasının diğer bölgelerindeki Türk Edebiyatlarından farklı olarak belli bir devlet ve akademi desteğinden yoksundur. Bu noktada Balkanlarla zengin tarihî ve kültürel bağları olan Türkiye önemli bir rol üstlenmiştir. Son yıllarda özellikle Balkan Türkleri hakkındaki araştırmalarda görülen artış; bu çalışmaların belli bir akademik seviyede ve bilimsel çerçevede yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. BALTED (Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi), Balkan Türklerinin Türk dili faaliyetleri ve edebî üretimleri alanında faaliyet göstermeyi hedeflemektedir. BALTED, söz konusu sahadaki çalışmaların desteklenmesi ve bilimsel bir nitelik kazanması amacıyla kurulmuştur.

Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi (BALTED), yılda iki kez Kış (Ocak); Yaz (Temmuz) olmak üzere 'e-dergi' olarak yayınlanacaktır. Dergi internet ağ sayfalarında belirtilen yayın ve yazım ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan bilimsel çalışmalar, **Dergipark** sistemi üzerinden dergiye yayın başvurusunda bulunabileceklerdir. Editör değerlendirmesi sonucu hakemlik sürecine alınan çalışmalar BALTED'in ilgili konu ve sahalardan titizlikle seçilen 2 (iki) hakeminin raporları neticesinde yayına alınacaktır.

Dergimizin Balkanlarda Türk dili ve edebiyatı araştırmalarına uzun yıllar katkı sunması temennisiyle, ilk sayısını siz okuyucularının istifadesine sunuyoruz."

Saygılarımızla...

BALTED Editör Kurulu